

**CRNA GORA
MINISTARSTVO ZA LJUDSKA I MANJINSKA PRAVA**

Strategija za unapređenje kvaliteta života LGBT osoba u Crnoj Gori za period 2013 - 2018. godine

AKCIONI PLAN ZA 2016. GODINU

1. Ljudska prava LGBT osoba

Br.	Aktivnosti za 2016. godinu	Nadležni organ	Rok	Izvor finansiranja	Indikatori uspjeha
1.	Izrada Zakona o izmjenama i dopunama zakona o zabrani diskriminacije	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	IV kvartal 2016. godine	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	Izrađen Zakon o izmjenama i dopunama zakona o zabrani diskriminacije
2.	Jačati kapacitete i promovisati antidiskriminatorno ponašanje kroz kontinuirano sprovođenje seminara/radionica i treninga prema utvrđenom Planu implementacije antidiskriminacionog zakonodavstva, i to za: državne službenike, predstavnike pravosudnih organa, predstavnike lokalnih vlasti, područnih jedinica i ispostava policije, inspeksijskih službi i drugih zaduženih za pružanje zaštite od diskriminacije. <i>U 2016. godini, planom obuke biće obuhvaćeni predstavnici centara za socijalni rad</i>	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	april - decembar 2016. godine	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, OEBS	Obučene ciljne grupe prema utvrđenom Planu implementacije antidiskriminacionog zakonodavstva
3.	Izrada i publikovanje štampanih materijala (flajeri) kojim se promoviše tolerancija prema najranjivijim društvenim grupama, senzibilise javnost i pomoviše zaštita njihovih osnovnih ljudskih prava	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	Redovna aktivnost-kontinuirano	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	Publikovani materijali kojima se promoviše tolerancija prema najranjivijim društvenim grupama, zakonska zaštita od diskriminacije, senzibilise javnost i pomoviše zaštita njihovih osnovnih ljudskih prava
4.	Informacija o aktivnosti i praksi pravosudnih organa (policija, sudstvo, tužilaštvo) u vezi sa prijavljenim i procesuiranim slučajevima diskriminacije, nasilja, i drugih oblika napada na pripadnike LGBT populacije.	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	IV kvartal 2016. godine	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	Urađena informacija na osnovu podataka prikupljenih od nadležnih pravosudnih organa, policije i tužilaštva

2. Seksualna orijentacija i rodni identitet u obrazovanju

Br.	Aktivnosti za 2016. godinu	Nadležni organ	Rok	Izvor finansiranja	Indikatori uspjeha
5.	Sprovesti savjetovanja za stručne službe srednjih škola za tehnike rada sa LGBT adolescentima.	Ministarstvo prosvjete i NVO	IV kvartal 2016. godine	Ministarstvo prosvjete	Broj konsultacija, savjetovanja, obuka, uključenih školskih pedagoga i psihologa
6.	Sprovesti informativna savjetovanja za stručne službe osnovnih škola za primjenu LGBT principa.	Ministarstvo prosvjete i NVO	IV kvartal 2016. godine	Ministarstvo prosvjete	Broj savjetovanja, obuhvaćenih pedagoga i psihologa osnovnih škola, broj vršnjačkih edukatora (selkcija iz reda pedagoga i psihologa srednjih škola)
7.	Podrška za realizatore predmetnih programa u srednjem obrazovanju koji uključuju ciljeve koji se tiču LGBT problematike za primjenu dodatnog materijala.	Ministarstvo prosvjete i NVO	IV kvartal 2016. godine	Ministarstvo prosvjete	Broj savjetovanja, broj nastavnika
8.	Jačanje kompetencija nenasilja i nediskriminacije među mladima.	Ministarstvo prosvjete i NVO	IV kvartal 2016. godine	Ministarstvo prosvjete	Broj radionica, učesnika

3. Zdravstvena zaštita

Br.	Aktivnosti za 2016. godinu	Nadležni organ	Rok	Izvor finansiranja	Indikatori uspjeha
9.	Jačanje kapaciteta zdravstvenih radnika i medicinskog osoblja za unapređenje servisa za rad sa LGBT zajednicom.	Ministarstvo zdravlja, Institut za javno zdravlje i JZU	II kvartal 2016.godine	Ministarstvo zdravlja, Institut za javno zdravlje i JZU	Obezbjediavanje odgovarajuće dostupnosti dobijanja zdravstvenih usluga LGBT populacije bez bilo kog oblika diskriminacije, a u cilju poštovanja ljudskih prava i prava korisnika zdravstvenih usluga u skladu sa propisima u sistemu zdravstva i međunarodnim pravilima.
10.	Institucionalizacija odnosa zdravstvenih vlasti sa LGBT zajednicom kroz potpisivanje Memoranduma o saradnji i	Ministarstvo zdravlja, Institut za javno zdravlje i JZU	II kvartal 2016.godine	Ministarstvo zdravlja, Institut za javno zdravlje i JZU	Zajedničkom saradnjom i razumijevanjem uz potpisivanje Memoranduma o saradnji stvoriće se

	razvijanje zajedničkih inicijativa.				uslovi za regulisanje obostranih prava i obaveza između JZU i NVO sektora.
11.	Implementacija Pravilnika o promjeni pola uz interno vođenje evidencija o zainteresovanim osobama za promjenu pola.	Ministarstvo zdravlja, JZU i Fond za zdravstveno osiguranje	III kvartal 2016.godine	Ministarstvo zdravlja, JZU i Fond za zdravstveno osiguranje	U skladu sa Zakonom o zdravstvenom osiguranju i Pravilnikom o kriterijumima za utvrđivanje medicinskih razloga za promjenu pola, obezbijedit će se interna evidencija o osobama zainteresovanim za promjenu pola koje su dobile odobrenje Fonda za zdravstveno osiguranje.
12.	Priprema vodiča i bršura o pravima LGBT osoba u saradnji sa NVO sektorom.	Ministarstvo zdravlja, Institut za javno zdravlja, JZU i NVO sektor	IV kvartal 2016.godine	Ministarstvo zdravlja, Institut za javno zdravlja, JZU	Vodič i brošura o pravima LGBT osoba biće podijeljene svim javnim zdravstvenim ustanovama u Crnoj Gori u saradnju sa NVO sektorom.
13.	Uključivanje LGBT predstavnika u proces konsultovanja i donošenja odluka u vezi sa svim pitanjima od interesa za LGBT zajednicu.	Ministarstvo zdravlja, Institut za javno zdravlje, JZU i NVO sektor	Kontinuirano	Ministarstvo zdravlja, Institut za javno zdravlje, JZU	Zajedničke aktivnosti učiniće da NVO sektor u svakom trenutku ima odgovarajuće informacije, predloge i sugestije, te da razmjenom mišljenja i zajedničkim radom svakako doprinosi poboljšanju kvaliteta života LGBT populacije.

4. Kulturne promjene, bezbjednost i društveno prihvatanje LGBT osoba

Br.	Aktivnosti za 2016. godinu	Nadležni organ	Rok	Izvor finansiranja	Indikatori uspjeha
14.	Izveštaj o realizaciji aktivnosti proisteklih iz potpisanih Memoranduma o razumijevanju i saradnji sa lokalnim vlastima u vezi unapređenja položaja i zaštite prava LGBT populacije na lokalnom nivou.	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	IV kvartal 2016. godine	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	Urađen izvještaj na osnovu podataka prikupljenih od lokalnih vlasti
15.	Potpisati Memorandum o razumijevanju o mjerama u borbi protiv diskriminacije po osnovu seksualne orijentacije ili rodnog identiteta i promociji tolerancije prema LGBT osobama sa lokalnim vlastima	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	Kontinuirano	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	Potpisani memorandumi

16.	Organizovanje seminara/radionice na temu normativnog i zakonodavnog okvira i politika suzbijanja govora mržnje i zločina iz mržnje prema LGBT osobama u okviru prava EU i prakse razvijenih zemalja članica EU.	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	II kvartal 2016. godine	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i TAIEX – ekspertska podrška	Realizovan seminar/radionica o govoru mržnje i zločinima iz mržnje.
17.	Saradnja sa lokalnim vlastima sa kojima je potpisan Memorandum o razumijevanju o mjerama u borbi protiv diskriminacije po osnovu seksualne orijentacije ili rodnog identiteta i promociji tolerancije prema LGBT osobama	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	II, III i IV kvartal 2016. godine	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i TAIEX – ekspertska podrška	Realizovane radionice/seminari/sastanci
18.	Organizovanje panel večeri, u saradnji sa LGBT-NVO i socijalnim, kulturnim centrom, na teme koje su od značaja za unapređenje kvaliteta života LGBT zajednice i drugih manjinskih grupa.	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	Kontinuirano	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	Organizovane panel večeri uz učešće predstavnika stručne javnosti, civilnog društva, manjinskih grupa i vladinih organa i institucija.
19.	Trening za socijalne radnike "Postupanje sa maloljetnim pripadnicima LGBT zajednice, prava i zaštita".	Ministarstvo rada i socijalnog staranja – Zavod za socijalnu i dječiju zaštitu	III kvartal 2016. godine	Ministarstvo rada i socijalnog staranja – Zavod za socijalnu i dječiju zaštitu	Broj socijalnih radnika koji je prošao obuku
20.	Panel diskusija "Kvir u novim socio-kulturološkim kontekstima regiona".	Ministarstvo kulture	novembar 2016. godine	Ministarstvo kulture	Broj učesnika, broj panelista, broj objava u štampanim i elektronskim medijima.
21.	Radionica o iskustvima i praksi implementacije zakona o istopolnim zajednicama.	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	II kvartal 2016.godine	Savjet Evrope i Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	Realizovana radionica o iskustvima i praksi implementacije zakona o istopolnim zajednicama

5. Sprovođenje zakona

(Operativno razvojni plan Tima povjerenja LGBT zajednice i Uprave policije za 2016. godinu je integralni dio Akcionog plana za sprovođenje LGBT Strategije za 2016. godinu)

Br.	Aktivnosti za 2016. godinu	Nadležni organ	Rok	Izvor finansiranja	Indikatori uspjeha
22.	<p>Redovan rad Tima povjerenja LGBT zajednice i Uprave policije.</p> <p><i>Opis: Izgradnja i kontinuirani dijalog koji doprinosi izgradnji povjerenja i snaženju transparentnosti i dostupnosti Uprave policije kako kroz komunikaciju unutar Tima povjerenja tako i kroz pružanje jasne podrške njegovom radu. Ta podrška podrazumijeva aktivno i redovno učešće predstavnika Uprave policije i MUP u Timu povjerenja, stalno praćenje bezbjednosti LGBT osoba u Crnoj Gori; kreiranje i poboljšanje mjera za unapređenje bezbjednosti LGBT osoba u Crnoj Gori; stalni dijalog o konkretnim slučajevima i primjeni policijskih ovlaštenja s tim u vezi; diskusija, predlaganje, planiranje i održavanje aktivnosti koje doprinose jačanju kapaciteta za rad sa LGBT zajednicom i pristup prema LGBT osobama; obezbjeđenje informacija s tim u vezi; praćenje rada i razvoja već uspostavljene LGBT kontakt mreže u Upravi policije i pružanje istoj podrške u radu; Sjednice Tima održavaju se periodično, jednom kvartalno najmanje.</i></p>	Uprava policije i MUP Crne Gore	mart - decembar 2016. godine	Uprava policije i MUP Crne Gore	Stalni fokusirani dijalog LGBT zajednice i Uprave policije, učešće LGBT zajednice u kreiranju i praćenju bezbjednosnih mjera, unapređeni kapaciteti Uprave policije za rad sa LGBT zajednicom, poboljšani sistem izvještavanja
23.	<p>Policija u LGBT zajednici.</p> <p><i>Opis: Mjera podrazumijeva aktivan odnos i komunikaciju kontakt policijskih službenika_ca zaduženim za kontakt sa LGBT zajednicom. Naime, uspostavila bi se praksa kontinuiranih posjeta službenika_ca policije zaduženim za kontakt sa LGBT zajednicom NVO koje se bave LGBT pitanjima (u lokalnim zajednicama gdje</i></p>	Uprava policije MUP-a	maj - decembar 2016. godine	Uprava policije MUP-a	Realizovane posjete, ostvaren neposredan kontakt sa LGBT organizacijama, aktivistima i LGBT žrtvama, osnažena međusobna saradnja i povjerenje

	<i>postoje takve NVO), gdje bi se informisali o aktuelnoj situaciji u LGBT zajednici, preciznije bavili bi se monitoringom stanja u pogledu bezbjednosti LGBT aktivista i osoba, i shodno nalazima preduzimali mjere na unaprijeđenju njihove bezbjednosti. O svom radu i uočenim bezbjedonosnim izazovima službenici_e policije zaduženi_e za kontakt sa LGBT zajednicom podnosili bi periodične izveštaje menadžmentu UP a isti bi se predstavili i na sjednicama Tima povjerenja LGBT zajednice i Uprave policije.</i>				
24.	<p>Regionalne posjete Tima povjerenja LGBT zajednice i Uprave policije.</p> <p><i>Opis aktivnosti: U cilju promocije LGBT politike i predstavljanja Tima povjerenja LGBT zajednice i Uprave policije organizovaće se tri regionalne posjete - Berane (za nadležnost CB Berane, CB Pljevlja i CB Bijelo Polje), Podgorica (za područje nadležnosti CB Podgorica i CB Nikšić) i Bar (za područje nadležnosti CB Bar, CB Budva i CB Herceg Novi). Regionalne posjete su dodatna prilika za: upoznavanje starešina i LGBT kontakt policajaca sa vladinom LGBT politikom, funkcionisanjem i radnim zadacima Tima povjerenja LGBT zajednice i Uprave policije, za konsultacije sa liderima LGBT zajednice, za pojašnjenja u vezi sa svim LGBT pitanjima, za unapređenje vidljivosti LGBT inkluzije u policiji i za jačanje kapaciteta organizacionih jedinica policije za pristup i rad sa LGBT zajednicom. Regionalne posjete, uz terenske posjete članova Tima iz LGBT zajednice, su i Dan otvorenih vrata Uprave policije prema LGBT zajednici.</i></p>	Uprava policije i Tim povjerenja	april i maj. 2016. godine	Uprava policije MUP-a	Realizovane tri regionalne posjete uz povećanu vidljivost LGBT zajednice u policijskoj organizaciji i povećanu profesionalnu pažnju policije prema LGBT pitanjima
25.	<p>Podrška implementaciji LGBT politike i unapređenje bezbjednosti LGBT zajednice.</p> <p><i>Priprema i slanje detaljnog, informativnog i</i></p>	Uprava policije - kabinet direktora	mart i april 2016. godine	Uprava policije - kabinet direktora	Starješine i OPS upoznati sa vladinom LGBT politikom, radnim zadacima Tima povjerenja LGBT zajednice i Uprave policije i poboljšan sistem izvještavanja sjedišta policije u vezi sa

	<i>obavezujućeg, instrukcionog telegrama Uprave policije prema organizacionim jedinicima u vezi sa LGBT politikom (Strategija za unapređenje kvaliteta života LGBT osoba u Crnoj Gori) i njenim ciljevima u vezi primjene zakona i bezbjednosti LGBT zajednice, obrazovanju i radnim zadacima Tima povjerenja LGBT zajednice i Uprave policije, načinu ažurnog prikupljanja podataka u vezi sa prijavama LGBT osoba i LGBT organizacija i izvještavanju sjedišta Uprave policije o istima, o integraciji LGBT pitanja u redovne mjesečne izvještaje ovlašćenih policijskih službenika (OPS).</i>				LGBT pitanjima
26.	<p>Terenske posjete policijskoj LGBT kontakt mreži i istraživanje Tima povjerenja o stanju ranije uspostavljene Policijske kontakt LGBT mreže.</p> <p><i>Opis aktivnosti: Članovi Tima Povjerenja koji su lideri/predstavnici LGBT zajednice (ukupno 4) neposredno će posjetiti sve organizacione jedinice policije i tom prilikom na odgovarajućem nivou - načelnik CB/OB ili komandir Stanice policije - razgovarati o ukupnom odnosu lokalne policije prema LGBT pitanjima, rada OB/CB po ovoj liniji uz neposredan susret sa LGBT kontakt policajcem_kom i sa njim_om razgovarati, sprovodeći istraživanje, o stvarnim kapacitetima. Nakon svake posjete pripremiće i informaciju o istoj te na kraju izvještaj o stanju mreže sa ocjenama i preporukama. Posjete će pomoći da se u policiji više obrati pažnja na LGBT pitanja a razgovori sa LGBT liderima su i prilika, praktična, za jačanje kapaciteta starešina i postupajućih policijskih službenika. Ovo je i odlična prilika za bolje upoznavanje i snaženje klime povjerenja i ukupnog partnerstva.</i></p>	Uprava policije i Tim povjerenja	mart i april 2016. godine	Uprava policije - kabinet direktora	Realizovane posjete i istraživanje u svim organizacionim jedinicama policije i utvrđeno stanje policijske LGBT kontakt mreže
27.	Integracija tematike bezbjednosti LGBT zajednice na policijskom portalu.	Uprava policije uz pomoć Tima povjerenja	april - decembar	Uprava policije MUP-a	Pružena podrška radu Tima povjerenja, povećana dostupnost

	<i>Opis aktivnosti: Na sajtu Uprave policije postaviće se prvenstveno podaci o policijskoj LGBT kontakt mreži kako bi LGBT osobe, domaće i one koje posjećuju zemlju, mogle stupiti u kontakt sa policijskim službenicima_ama zaduženim za LGBT pitanja. Tu će se naći i podaci o svim LGBT grupama. Takođe preko sajta Uprave policije treba da se redovno prati i promovira rad Tima povjerenja LGBT zajednice i Uprave policije</i>		2016. godine		policije za LGBT osobe, pružena pomoć u vezi sa njihovom bezbjednošću, obezbijeđene ažurne informacije o važnim bezbjednosnim pitanjima za LGBT osobe
28.	Informativne radionice o bezbednosti LGBT zajednice. <i>Opis aktivnosti: LGBT osobe su često žrtve nasilja, govora mržnje i diskriminacije te je stoga važno kontinuirano raditi na povećanju informisanosti o bezbjednosti. Organizovaće se dvije informativne trening radionice u saradnji sa svim LGBT grupama. Ciljna grupa su njihovo članstvo, aktivisti, volonteri, saradnici. Cilj je pomoći da osnaže razmišljanja o prevenciji i porade na svojoj ličnoj bezbjednosti uz pružanje savjeta kako da se blagovremeno kontaktira policija i tužilaštvo, registruje svaki incident, podnosi kvalitetna prijava. U ovoj aktivnosti u svojstvu trenera i predavača učesće će uzeti policijski službenici a dodatno bi se angažovali i krivičnopravni i bezbjednosni stručnjaci. Tokom radionica distribuirće se kvalitetan obrazovni materijal. Predstavio bi se i Tim povjerenja te politika i naponi Uprave policije.</i>	Uprava policije uz pomoć Tima povjerenja i LGBT zajednice (NVO)	april - jun 2016. godine	Uprava policije i LGBT zajednica (NVO)	Organizovane dvije informativne radionice, povećana znanja i vještine pripadnika LGBT zajednice o bezbjednosti i krivičnopravnoj zaštiti, ojačan kontakt i povjerenje između Policije i LGBT zajednice
29.	Zaštita ljudskih prava LGBT osoba i policijska praksa. <i>Opis aktivnosti: Uprava policije će redovno prikupljati podatke o svim podnijetim prijavama u vezi sa nasiljem, govorom mržnje i diskriminacijom nad LGBT osobama, u skladu sa zakonom, i pratiti s tim u vezi postupanje policije. Realizacija ove aktivnosti je u skladu sa preporukama Savjeta Evrope. Izveštaj će zajednički pripremiti Uprava policije i Savjet za građansku kontrolu policije. Tim povjerenja će</i>	Uprava policije Savjet za građansku kontrolu policije	april - decembar 2016. godine	Uprava policije Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	prikupljene visokokvalitetne informacije o policijskoj praksi, pripremljen i publikovan odgovarajući izvještaj

	<i>periodično i po potrebi tematski biti informisan o ovoj tematici.</i>				
30.	Promocija policijske LGBT kontakt mreže. <i>Opis aktivnosti: U Skupštini Crne Gore organizovaće se, po prvi put, promocija uspostavljene policijske LGBT kontakt mreže. Na svečanosti će govoriti predstavnici Skupštine, Savjeta za građansku kontrolu policije, Ministarstva za ljudska i manjinska prava, LGBT zajednice i Uprave policije.</i>	Savjet za građansku kontrolu policije Uprava policije	maj - septembar 2016. godine	Savjet za građansku kontrolu policije Uprava policije	Promovisana policijska LGBT kontakt mreža, osnažen kontakt između LGBT zajednice i Policije, povećana vidljivost LGBT kontakt mreže i pružena društvena podrška policijskim službenicima zaduženim za kontakt sa LGBT zajednicom.
31.	Izrada i distribucija (dopunjenog) priručnika za postupanje policije u slučajevima homofobičnog nasilja. <i>Opis: NVO "Juventas" pripremiće i publikovati dopunjenu verziju priručnika kako bi se nastavila izgradnja kapaciteta i senzibilizacija policije za postupanje u slučajevima homo_bi_transfobičnog nasilja.</i>	NVO "Juventas"	april - decembar 2016. godine	Uprava policija će dodijeljni tiraž distribuirati u svim organizacionim jedinicama policije	Distribuirani priručnici
32.	Senzibilizacija policije za društveno prihvatanje LGBT zajednice. <i>Opis: Distribuiranje obrazovnog materijala za policijske službenike ce koji se odnose na ljudska prava, društveno prihvatanje i bezbjednost LGBT osoba</i>	Uprava policije MUP-a	april - decembar 2016. godine	Uprava policije MUP-a	Distribuiran obrazovni materijal, povećana informisanost policije o LGBT inkluziji i ljudskim pravima LGBT osoba
33.	Godišnja konferencija o saradnji policije i LGBT zajednice. <i>Opis aktivnosti: Godišnji skup zajednički organizuju Uprava policije i Savjet za građansku kontrolu policije uz partnerstvo svih a na kojem će zajednički, svi partneri, predstaviti sve što je u minuloj godini, rađeno u oblasti bezbjednosti LGBT zajednice.</i>	Uprava policije Savjet za građansku kontrolu policije Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	novembar - decembar 2016. godine	Savjet za građansku kontrolu policije Uprava policije	Održana nacionalna policijska konferencija, promovisana i osnažena partnerstva, javnost upoznata sa ostvarenim napretkom u procesu društvenog prihvatanja LGBT osoba. Pružena pomoć Upravi policije, Timu povjerenja i Ministarstvu za ljudska i manjinska prava da definišu prioritete rada za 2017. godinu i registruju na vrijeme slabe tačke.
34.	Vodič za bezbjednost LGBT osoba. <i>Opis: pripremiće se specijalizovan vodič za</i>	Uprava policije Savjet za građansku kontrolu policije	april - decembar 2016. godine	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	Pripremljen, uređen, štampan i distribuiran vodič, unaprijeđena znanja kod pripadnika LGBT zajednice

	<i>prevenciju od nasilja i za postupanje prilikom incidentnih i rizičnih situacija sa praktičnim upustvima za potrebe LGBT osoba</i>	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava			o prevenciji, policijskoj i krivičnopravnoj zaštiti
35.	Trening o LGBT pitanjima za policijske službenike. <i>Opis aktivnosti: Uprava policije će obezbijediti polaznike iz redovne i granične policije i podržati njihovu aktivnu participaciju na treningu posvećenom LGBT pitanjima s posebnim akcentom na prava i pristup prema transrodnim osobama. Trening je inicirala NVO</i>	Uprava policije MUP-a, NVO	april - decembar 2016. godine	Uprava policije kroz obezbjeđenje polaznika_ca treninga NVO	Realizovan policijski obrazovni trening, povećana znanja i vještine policijskih službenika za rad i opristup prema LGBT zajednici
36.	Praćenje prava na mirno javno okupljanje LGBT zajednice. <i>Opis: Tim povjerenja će redovno pratiti ostvarenje prava na mirno okupljanje LGBT zajednice. U Operativne štabove za realizaciju mirnih okupljanja LGBT zajednice (povorke i slično) biće uključen i predstavnik Tima povjerenja iz Uprave policije. Intencija je da se i na taj način osnaži veza između Tima povjerenja i Uprave policije i poveća informisanost LGBT zajednice o svim službenim mjerama i radnjama koje se preduzimaju.</i>	Uprava policije MUP-a	novembar - decembar 2016. godine	Uprava policije MUP-a	Osnažena komunikacija i veza između Tima povjerenja i policijske organizacije, povećana uključenost i informisanost Tima povjerenja u operativne aktivnosti Uprave policije, osnažen monitoring prava na mirno okupljanje

6. Mediji

Br.	Aktivnosti za 2016. godinu	Nadležni organ	Rok	Izvor finansiranja	Indikatori uspjeha
37.	Medijska kampanja o zabrani diskriminacije i afirmaciji antidiskriminatorskog ponašanja . <i>Nakon izrade vizuelnog identititreta kampanje, predstoji izrada medija-plana koji će omogućiti postizanje zadatog cilja, odnosno, podizanje svijesti cjelokupne crnogorske javnosti, posebno</i>	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	III i IV kvartal 2016. godine	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	Realizovana medijska kampanja prema medija-planu koji je sadržao emitovanje TV spotova i radijskih džinglova na svim TV i radio stanicama koje se emituju u CG; objavljivanje novinskih oglasa u svim dnevnim novinama koje se distribuiraju na teritoriji CG;

	<i>prema najranjivijim kategorijama stanovništva, s ciljem poštovanja svih ljudskih prava, stvaranja podržavajućeg i tolerantnijeg okruženja, te poštovanja različitosti drugog.</i>				insertacija flajera kroz ukupni tiraž svih dnevnih novina; mreža bilborda na najfrequentnijim saobraćajnicama i dr. lokacijama
--	--	--	--	--	--

7. Sport

Br.	Aktivnosti za 2016. godinu	Nadležni organ	Rok	Izvor finansiranja	Indikatori uspjeha
38.	<p>Uključenje LGBT osoba u pripremi i organizaciji Nacionalnih i međunarodnih sportskih takmičenja.</p> <p><i>Priprema nacionalnih i međunarodnih takmičenja posebno povlači, veći stepen odgovornosti organizatora, samo prisustvo LGBT osoba poklapa se sa direktnim uključenjem u radu sportskih organizacija. Naime, za sve sportske manifestacije formiraju se namjenska tijela, Organizacioni ili Upravni odbori manifestacija. Održavanje sportskih manifestacija se uklađuje sa kalendarima takmičenja domaćih i međunarodnih, shodno navedenom predviđaju se i troškovi s tim da sredstava za neka takmičenja mogu da se obezbijede unaprijed od sponzora ili preko Uprave kroz postupak sufinansiranja I kroz Međunarodne sportske organizacije čiji je Savez član. Uprava svojim obraćanjem Nacionalnim savezima, preuzima obavezu upućivanja istih na imenovanje predstavnika LGBT osoba u ovim tijelima kao uslov za dobijanje saglasnosti na Elaborat.</i></p>	Uprava za mlade i sport	Kontinuirano	Uprava za mlade i sport	Izborom LGBT osoba u ovim tijelima, nedvosmislen je pokazatelj realizacije ideje uključenje i sprovođenja strategije.

8. Ekonomski rast i LGBT turizam

Br.	Aktivnosti za 2016. godinu	Nadležni organ	Rok	Izvor finansiranja	Indikatori uspjeha
39.	<p>Informator o LGBT turizmu.</p> <p><i>Opis: Izrada, štampanje, promocija</i></p>	MORiT, NTO, LTO, NVO	IV kvartal 2016.godine	MORiT, NTO, LTO, NVO	Stvaranje pozitivnog ambijenta Crne Gore kao turističke destinacije i razvijanje znanja o LGBT turistima

	<i>propagandnog materijala o LGBT turizmu u Crnoj Gori (kretanja LGBT turista/promet/prava LGBT turista.. isl</i>				
40.	Edukacija i podizanje svijesti građana o LGBT turistima.	MORiT, NTO, LTO, NVO	IV kvartal 2016.godine	MORiT, NTO, LTO, NVO	Razvitak vrijednosti i bolje razumijevanje LGBT

9. Međunarodna LGBT politika

Br.	Aktivnosti za 2016. godinu	Nadležni organ	Rok	Izvor finansiranja	Indikatori uspjeha
41.	Jačanje saradnje sa NVO koje se bave pitanjima LGBT, kako u zemlji tako i u zemljama u kojima Crna Gora ima diplomatsko konzularnu mrežu.	Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija	Kontinuirano	Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija	Realizovani sastanci u MVPEI i u DKP-ima sa NVO LGBT organizacijama i LGBT zajednicom.

10. NVO

Br.	Aktivnosti za 2016. godinu	Nadležna organizacija	Rok	Izvor finansiranja	Indikatori uspjeha
1.	Organizovanje deset panel diskusija o ljudskim pravima LGBTIQ osoba sa lokalnim samoupravama u svim regijama Crne Gore	Juventas, Kvir Montenegro, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	Mart – Jul 2015	Juventas, Kvir Montenegro	Broj održanih panel diskusija, broj predstavnika/ca lokalnih samouprava i lokalnih nevladinih organizacija koji su prisustvovali panel diskusijama, broj kreiranih planova implementacije aktivnosti, broj implementiranih aktivnosti.
2.	Istraživanje o stavovima prema LGBTIQ osobama i nivou homofobije i transfobije među opštom populacijom	Juventas, Kvir Montenegro, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	Februar – April 2016.	Juventas, Kvir Montenegro	Kvalitet dobijenih podataka i broj obuhvaćenih osoba. Cilj: Minimalni obuhvat od 800 osoba.
3.	Priprema i implementacija javne kampanje sa ciljem smanjenja homofobije i transfobije	Juventas, Kvir Montenegro, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	Jun – Decembar 2016	Juventas, Kvir Montenegro	Broj kreiranih poruka kampanje, broj obuhvaćenih osoba, cilj obuhvata: 10% stanovništva Crne Gore
4.	Monitoring kršenja ljudskih prava LGBTIQ osoba i publikovanje izvještaja	Juventas, Kvir Montenegro, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Uprava policije, tužilaštvo, Sudski savjet, sudovi za prekšaje	Mart – Decembar 2015.	Juventas, Kvir Montenegro	Broj praćenih slučajeva, broj kreiranih izvještaja, broj štampanih i distribuiranih kopija izvještaja.
5.	Dvodnevni trening o ljudskim pravima	Juventas, Kvir Montenegro,	Maj – Jun	Juventas, Kvir Montenegro	Broj policijskih službenika/ca koji su

	LGBTIQ osoba za najmanje 25 policijskih službenika/ca i zaposlenih u zatvorima.	Ministarstvo pravde, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, MUP, Uprava policije, Policijska akademija	2016.		prošli trening. Pre i post evaluacija treninga.
6.	Skrining tretmana LGBTIQ osoba u zatvorima	Juventas, Kvir Montenegro, Ministarstvo pravde	Jul – Decembar 2015	Juventas, Kvir Montenegro	Broj monitoring posjeta, broj izvještaja sa monitoring posjeta, finalni sveobuhvatni izvještaj
7.	Dopuna i štampa priručnika za policijske službenike/ce, tužioce i sudije za rad sa LGBTIQ osobama.	Juventas, Kvir Montenegro, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, MUP, Ministarstvo pravde, Uprava policije, Policijska akademija, sudovi za prekršaje	Jul – Septembar 2016.	Juventas, Kvir Montenegro	Broj unijetih dopuna i kreiranih priručnika. Cilj: 2 kreirana priručnika. Broj štampanih i distribuiranih priručnika. Cilj: 2 x 200 komada priručnika.
8.	Dvodnevni trening za članove/ice psihološko-pedagoških službi u srednjim školama.	Juventas, Kvir Montenegro, Ministarstvo prosvjete	Septembar – Oktobar 2016	Juventas, Kvir Montenegro	Kvalitet treninga i broj zaposlenih u PP službama srednjih škola koji su učestvovali na treningu. Cilj: 25 učesnika/ca treninga.
9.	Reprint priručnika za socijalne radnike/ce	Juventas, Kvir Montenegro	Novembar – Decembar 2016	Juventas, Kvir Montenegro	Broj unesenih izmjena u priručnik, broj kreiranih priručnika. Cilj: Jedan kreirani priručnik. Broj štampanih i distribuiranih kopija priručnika. Cilj: 200 komada priručnika.
10.	Istraživanje i analiza pravnog okvira u odnosu na zakonsko priznavanje roda i registrovano partnerstvo.	Juventas, Kvir Montenegro, Institut za pravne studije, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	Februar – Jul 2016	Juventas, Kvir Montenegro	Kvalitet prikupljenih podataka, iskoristljivost prikupljenih podataka, dva desk istraživanja
11.	Priprema javnih politika u vezi sa zakonskim prepoznavanjem roda i registrovanim partnerstvom, uključujući izradu predloga teksta zakona.	Juventas, Kvir Montenegro, Institut za pravne studije, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	Jul – Decembar 2016	Juventas, Kvir Montenegro	Kvalitet teksta javnih politika. Broj kreiranih javnih politika, Cilj: dvije javne politike; Broj predloženih tekstova zakona, Cilj: Dva teksta zakona
12.	Panel diskusije o zakonu o registrovanom partnerstvu i zakonu o pravnom prepoznavanju roda.	Juventas, Kvir Montenegro, Institut za pravne studije, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	Novembar – Decembar 2016	Juventas, Kvir Montenegro	Broj održanih panel diskusija. Broj učesnika/ca na panel diskusijama. Broj medijskih objava
13.	Okrugli sto u vezi sa Queer umjetnošću i kulturom.	Kvir Montenegro, Ministarstvo kulture	Jul – Decembar 2016	Kvir Montenegro	Broj održanih okruglih stolova. Broj učesnika/ca. Broj medijskih objava.

14.	Organizovanje trećeg festivala queer filma "Merlinka.	Kvir Montenegro, Ministarstvo kulture	Jul - Decembar 2016	Kvir Montenegro	Broj prikazanih filmova. Broj učesnika/ca. Broj medijskih objava.
15.	Obezbjeđivanje adekvatne podrške i prostora Savjetovalištu za LGBT osobe (DROP IN CENTAR).	Juventas, dok je podrška obezbijedena od Ministarstva za ljudska i manjinska prava, Ministarstva zdravlja, Uprave za imovinu, Glavnog grada Podgorica.	Od aprila do decembra 2016. godine	Juventas	Broj posjeta Savjetovalištu. Broj korisnika/ca usluga Savjetovališta. Veliki stepen interaktivnosti I učešća tokom sprovođenja aktivnosti Savjetovališta. Povećan nivo informisanosti LGBT osoba o uslugama LGBT Drop in centra Povećan nivo zainteresovanosti LGBT osoba za usluge LGBT Drop in centra Povećan nivo informisanosti porodica i prijatelja LGBT osoba o uslugama LGBT Drop in centra Povećan nivo zainteresovanosti porodica i prijatelja LGBT osoba za usluge LGBT Drop in centra
16.	Jačanje kapaciteta organizacija civilnog sektora u oblasti promocije i zaštite ljudskih prava LGBT osoba.	Juventas, dok je podrška obezbijedena od Ministarstva za ljudska i manjinska prava, Ministarstva rada i socijalnog staranja, Ministarstva zdravlja, Uprave za imovinu, Glavnog grada Podgorica, Opština koje imaju potpisan Memorandum sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava.	Od marta do decembra 2016. godine	Juventas	Broj organizacija koje su se uključile. Broj realizovanih projekata u oblasti promocije i zaštite ljudskih prava LGBT osoba. Broj opština u kojima su projekti realizovani. Rezultati projekata koji su realizovani

REZIME

Akcioni plan za 2016. godinu za implementaciju Strategije unapređenja kvaliteta života LGBT osoba u Crnoj Gori 2013-2018. godine, obuhvata četrdeset jednu (41) mjeru u primarnoj nadležnosti državnih institucija i šesnaest (16) mjera u primarnoj nadležnosti organizacija civilnog društva. Mjere prema njihovim primarnim nosiocima su sledeće:

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava:

- ✓ Izrada Zakona o izmjenama i dopunama zakona o zabrani diskriminacije
- ✓ Jačati kapacitete i promovisati antidiskriminatorno ponašanje kroz kontinuirano sprovođenje seminara/radionica i treninga prema utvrđenom Planu implementacije antidiskriminacionog zakonodavstva, i to za: državne službenike, predstavnike pravosudnih organa, predstavnike lokalnih vlasti, područnih jedinica i ispostava policije, inspekcijских službi i drugih zaduženih za pružanje zaštite od diskriminacije.
- ✓ Izrada i publikovanje štampanih materijala (flajeri) kojim se promoviše tolerancija prema najranjivijim društvenim grupama, senzibilise javnost i pomoviše zaštita njihovih osnovnih ljudskih prava
- ✓ Informacija o aktivnosti i praksi pravosudnih organa (policija, sudstvo, tužilaštvo) u vezi sa prijavljenim i procesuiranim slučajevima diskriminacije, nasilja, i drugih oblika napada na pripadnike LGBT populacije.
- ✓ Izveštaj o realizaciji aktivnosti proisteklih iz potpisanih Memoranduma o razumijevanju i saradnji sa lokalnim vlastima u vezi unapređenja položaja i zaštite prava LGBT populacije na lokalnom nivou.
- ✓ Potpisati Memorandum o razumijevanju o mjerama u borbi protiv diskriminacije po osnovu seksualne orijentacije ili rodnog identiteta i promociji tolerancije prema LGBT osobama sa lokalnim vlastima
- ✓ Organizovanje seminara/radionice na temu normativnog i zakonodavnog okvira i politika suzbijanja govora mržnje i zločina iz mržnje prema LGBT osobama u okviru prava EU i prakse razvijenih zemalja članica EU.
- ✓ Saradnja sa lokalnim vlastima sa kojima je potpisan Memorandum o razumijevanju o mjerama u borbi protiv diskriminacije po osnovu seksualne orijentacije ili rodnog identiteta i promociji tolerancije prema LGBT osobama
- ✓ Organizovanje panel večeri, u saradnji sa LGBT-NVO i socijalnim, kulturnim centrom, na teme koje su od značaja za unapređenje kvaliteta života LGBT zajednice i drugih manjinskih grupa.
- ✓ Radionica o iskustvima i praksi implementacije zakona o istopolnim zajednicama.
- ✓ Medijska kampanja o zabrani diskriminacije i afirmaciji antidiskriminatornog ponašanja.

Ministarstvo prosvjete:

- ✓ Sprovesti savjetovanja za stručne službe srednjih škola za tehnike rada sa LGBT adolescentima.

- ✓ Sprovesti informativna savjetovanja za stručne službe osnovnih škola za primjenu LGBT principa.
- ✓ Podrška za realizatore predmetnih programa u srednjem obrazovanju koji uključuju ciljeve koji se tiču LGBT problematike za primjenu dodatnog materijala.
- ✓ Jačanje kompetencija nenasilja i nediskriminacije među mladima.

Ministarstvo zdravlja:

- ✓ Jačanje kapaciteta zdravstvenih radnika i medicinskog osoblja za unapređenje servisa za rad sa LGBT zajednicom.
- ✓ Institucijalizacija odnosa zdravstvenih vlasti sa LGBT zajednicom kroz potpisivanje Memoranduma o saradnji i razvijanje zajedničkih inicijativa.
- ✓ Implementacija Pravilnika o promjeni pola uz interno vođenje evidencija o zainteresovanim osobama za promjenu pola.
- ✓ Priprema vodiča i bršura o pravima LGBT osoba u saradnji sa NVO sektorom.
- ✓ Uključivanje LGBT predstavnika u proces konsultovanja i donošenja odluka u vezi sa svim pitanjima od interesa za LGBT zajednicu.

Ministarstvo rada i socijalnog staranja:

- ✓ Trening za socijalne radnike "Postupanje sa maloljetnim pripadnicima LGBT zajednice, prava i zaštita".

Ministarstvo kulture:

- ✓ Panel diskusija "Kvir u novim socio-kulturološkim kontekstima regiona".

Uprava policije i MUP Crne Gore:

- ✓ Redovan rad Tima povjerenja LGBT zajednice i Uprave policije.
- ✓ Policija u LGBT zajednici.
- ✓ Regionalne posjete Tima povjerenja LGBT zajednice i Uprave policije.
- ✓ Podrška implementaciji LGBT politike i unapređenje bezbjednosti LGBT zajednice.
- ✓ Terenske posjete policijskoj LGBT kontakt mreži i istraživanje Tima povjerenja o stanju ranije uspostavljene Policijske kontakt LGBT mreže.
- ✓ Integracija tematike bezbjednosti LGBT zajednice na policijskom portalu.
- ✓ Informativne radionice o bezbjednosti LGBT zajednice.
- ✓ Zaštita ljudskih prava LGBT osoba i policijska praksa
- ✓ Promocija policijske LGBT kontakt mreže.
- ✓ Izrada i distribucija (dopunjenog) priručnika za postupanje policije u slučajevima homofobičnog nasilja.
- ✓ Senzibilizacija policije za društveno prihvatanje LGBT zajednice.
- ✓ Godišnja konferencija o saradnji policije i LGBT zajednice.
- ✓ Vodič za bezbjednost LGBT osoba.

- ✓ Trening o LGBT pitanjima za policijske službenike.
- ✓ Praćenje prava na mirno javno okupljanje LGBT zajednice.

Uprava za mlade i sport:

- ✓ Uključenje LGBT osoba u pripremi i organizaciji Nacionalnih i međunarodnih sportskih takmičenja.

Ministarstvo održivog razvoja i turizma:

- ✓ Informator o LGBT turizmu.
- ✓ Edukacija i podizanje svijesti građana o LGBT turistima.

Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija:

- ✓ Jačanje saradnje sa NVO koje se bave pitanjima LGBT, kako u zemlji tako i u zemljama u kojima Crna Gora ima diplomatsko konzularnu mrežu.

NVO Crnogorska asocijacija Queer Montenegro i NVO Juventas:

- ✓ Organizovanje deset panel diskusija o ljudskim pravima LGBTIQ osoba sa lokalnim samoupravama u svim regijama Crne Gore.
- ✓ Istraživanje o stavovima prema LGBTIQ osobama i nivou homofobije i transfobije među opštom populacijom.
- ✓ Priprema i implementacija javne kampanje sa ciljem smanjenja homofobije i transfobije.
- ✓ Monitoring kršenja ljudskih prava LGBTIQ osoba i publikovanje izvještaja.
- ✓ Dvodnevni trening o ljudskim pravima LGBTIQ osoba za najmanje 25 policijskih službenika/ca i zaposlenih u zatvorima.
- ✓ Skrining tretmana LGBTIQ osoba u zatvorima.
- ✓ Dopuna i štampa priručnika za policijske službenike/ce, tužioce i sudije za rad sa LGBTIQ osobama.
- ✓ Dvodnevni trening za članove/ice psihološko-pedagoških službi u srednjim školama.
- ✓ Reprint priručnika za socijalne radnike/ce.
- ✓ Istraživanje i analiza pravnog okvira u odnosu na zakonsko priznavanje roda i registrovano partnerstvo.
- ✓ Priprema javnih politika u vezi sa zakonskim prepoznavanjem roda i registrovanim partnerstvom, uključujući izradu predloga teksta zakona.
- ✓ Panel diskusije o zakonu o registrovanom partnerstvu i zakonu o pravnom prepoznavanju roda.
- ✓ Okrugli sto u vezi sa Queer umjetnošću i kulturom.
- ✓ Organizovanje trećeg festivala queer filma "Merlinka".
- ✓ Obezbjedivanje adekvatne podrške i prostora Savjetovalištu za LGBT osobe (DROP IN CENTAR).
- ✓ Jačanje kapaciteta organizacija civilnog sektora u oblasti promocije i zaštite ljudskih prava LGBT osoba.

PRIJEDLOG ZAKLJUČKA:

1. Vlada Crne Gore, na sjednici od _____ 2016. godine je razmotrila i usvojila Akcioni plan za 2016. godinu za implementaciju Strategije unapređenja kvaliteta života LGBT osoba u Crnoj Gori 2013-2018. godine .